

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 6.

V Ljubljani, 15. marcija 1878.

Tečaj XVIII.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

6.

Jezik ali govor je vsacemu človeku jako imenitna stvar, ali neizmerne pomena je pri ženskih. Jeziček Evinih hčerá lahko ves dan migljá, pa se vendar ne vtrudi. Ženski jezički so pa različni: nekterim pravimo, da so nabrušeni, drugi so že od narave ostri, tretji so na obe plati ostri in četertim pravimo, da so špičasti. Jezik je pa tudi razun solznih bomb poglavitno žensko orožje, s katerim se vojskujejo z drugimi. Kakor razvidimo iz tega premišljevanja, ženske niso tako slabe. Imajo kakor bojne armade vse vojaško orožje na sebi: imajo namreč kanone v očeh, in jezik jim služi za meč, sulico in bodalo. Tedaj velja ena ženska za tri vojake: za ulanca, huzarja in kanonirja. Različno je pa, kako se boré ženske z jezičkom. Nekatere migljajo ž njim prav nježno, t. j. izgovarjajo prav mehke in ljubeznjive besede, druge ga pa rabijo malo bolj ostro, t. j. skušajo priti hitro do živega z govorjenjem. In ako vse to ne pomaga nič, pa začno streljati debele solzne krogle iz oči. To je pa tudi zadnja poskušnja premagati terdovratneža.

Tudi solze so tedaj en del ženskega govora. To je pa prav otročje: otrok se tudi v prvih dneh svojega življenja le joka; in še tudi dokler ne zna govoriti, toči solze, ako mu ni dobro; ako mu je pa prijetno, je tiho. Ker tedaj delajo ženske tudi tako, se mora imenovati to njihovo ravnanje prav otročje.

Može navduši vino, ter jih stori zgovorne; ženske pa kava. Kar

se pomenijo pri kavi, to jim gre prav od serca. Znabiti prihaja res ta ženska jezičnost od tod, ker tako rade pijó kavo. Dokler niso poznali Evropejci te pijače, so bile tudi ženske bolj domače, niso toliko govorile in se tudi ne vtikale v moška dela. Ali kava jim je odvezala jezičke, začele so govoriti in sicer mnogo, in ker mora ta, ki mnogo govori tudi nekaj vedeti, so postale tudi radovedne. Začele so tedaj brati romane in nehale so kuhati. Ako premislimo, da imajo jedi in pijače vpliv na človekov značaj, ako premislimo, da so narodje, ki živé le ob mesu, divji in bojeviti, narodi pa, ki vživajo bolj močnata jedila slabotni in prepohlevni; zakaj bi se ne smelo sklepati, da ljudje, ki pijo kavo, so jezični.

Ženske pravijo možem, ki ne govore mnogo, da so dolgočasni; in babjeki imenujejo ženske, ki ne žlobudrajo v eno mer, tudi dolgočasne. Ali tako pravijo le babjeki. Kaj je babjek? — Jaz ne vem, h kateremu spolu bi pridelil te ljudi, najbolje je, ako jih postavim v sredo med moški in ženski spol.

Babjek je to, kar možá
In žensko pomeniti zná.

Babjeki se ne imenujejo samo taki možje, kateri so pod pantofeljnom, ampak tudi taki, ki imajo ženske radi, samo zarad tega, ker so ženske. Oni mislijo cel dan na ženske, in po noči sanjarijo ves čas o njih. In ker se babjekom dopade žensko žlobudranje, potem ni čuda, ako oné slutijo nekako prednost v tem, če mnogo govoré. Babjeki tudi mnogo žlobudrajo, tudi njim jeziček lahko ves dan miglja, pa se vendar ne vtudi. Od moških imajo hlače, od žensk pa jeziček.

Govorjenje stori veliko. Lepa govorica zanima ljudi, in ljubeznjive besede žensk dopadajo možem. To vedó ženske, in take, ki niso obdarovane s telesno lepoto, hočejo to nadomestiti z lepim govorjenjem. Kako martrajo take mnogokrat svoja nelepa ustica, kako previdno obračajo svoj jeziček, in kako izverstno znajo voliti primerne besede. In kolikokrat se zgodi, da lepo dekle obsedi, nelepo pa moža dobí.

Kaj pa vendar govoré ženske? Ali morda kako se peče kruh, ali kako se kuhajo žganjci, zelje ali meso? — Ne, to jih ne briga dosti. Ali morda debatirajo o tem, kako bi se dal prihraniti denar, ki ga menijo izdati za malenkosti? — Tudi ne, pri ženskih nima denar prave vrednosti. — Največi del se pogovarjajo o obleki in o moških. Pomenkujejo se, katero obleko bo ta ali ona oblekla prihodnjo nedeljo, kako je bila ta ali ona oblečena na zadnjem plesu, kateri trakovi so najbolj prilični za tako ali tako oblačilo, i. t. d. Potem pa pridejo na moške. Ta jim ni všeč zarad tega, ker jih ne nazivlje s priimkom: gospodičina; drugi nima obleke po novi šegi, tretji ne zna dobro plesati, četerti ni imel pri promenadi rokavic in peti ne govori veliko. Vse to prekritizir-

rajo prav na drobno. Vnamejo se tudi strašne debate, ki se končajo s tem, da je ena na drugo jezna. In ako ena od teh zopet pride kam drugam, pripoveduje spet na drobno, kaj so se tam pogovarjale, druge ji začno pa tudi kaj oporekati, in tako gré to debatiranje naprej.

Za take pogovore seveda ni treba posebne učenosti ali modrosti, zato je pa tudi vse žensko govorjenje prazno. In ako ženska še kaj bere, no, potem ji pa že ne obstoji tako lahko jeziček. Pa vprašajmo tako žensko, ki veliko bere, kdo je Heine, pa bo znabiti res odgovorila, da je Heine Majerjev komi v špitalskih ulicah v Ljubljani. Poslušajte še eno kratko zgodnico: Neka deklica je rada veliko brala, in reklo se je tudi od nje, da je v literaturi izobražena. Enkrat je pa videla knjigo z naslovom: „opera Ciceronis“. *) „Kaj“, je dejala, „tega pa vendar še nisem vedela, če ravno sem že toliko brala, da je Cicero tudi opere pisal“.

Takove ženske se imenujejo goske, in sicer prav primerno. Gos slovi med ticami kot neumnica, ali vse eno vedno naprej gaga. In kakor je gosje gaganje ušesom neprijetno, tako je tudi tako brezumno govorjenje.

V starih časih se niso sramovale celo kraljeve hčere presti, šivati in tkati, zdaj se pa sramujejo tega večkrat tudi hčere preprostega meščana. V teh lepih starih časih je obesila mati, ki je imela hčer za omoženje na okno kos prediva, zdaj se pa obesijo hčere same raje na okno, ter zijajo na moške. Dekleta so nehale presti, in začele so brati, da si preženejo dolg čas. Beró pa vse, kar jim kratkočasnega pod roke pride. Za kratek čas so pa najboljši romani. Pravi roman mora imeti namen, podučevati na prijeten način. Ali ženske ne beró iz tega namena romanov, in žalibog, da jih tudi romanopisci ne pišejo za to. Novejše literature jih imajo ogromno število, in to zato, ker gredó takovi spisi najbolj v denar. Stareji narodi so imeli epopeje, ktere so prepevali pevci po raznih krajih. V njih so se opevala hrabra dejanja pradedov, ki so bila mlajšim v spodbudo. Sedanje epopeje, t. j. romani pa opisujejo „hrabra dejanja“ junakov po salonih, predstavljajo ono moderno mesečno ljubezen, ali pa naštevajo grozovite dogodke „poetičnih roparjev“. Imamo že salonske, zaljubljene, roparske romane, naj bi se še tatovski romani pisali. Tu postavim en izgled, kako naj bi se taki romani začeli:

„Luna je obsevala s svojim melanholičnim svitom naravo, ki je mirno spala svoje ponočno spanje. Noben vetrec ni pihljaj, le mermranje srebernopnega vrelca je motilo prijetno to nočno tihoto. Polnoč je odbila ura, vse živoče stvari so že v morfejevem naročji, najmanjšega glasu ni slišati. Ali čuj, slišijo se koraki, po kamenitem tlaku stopa visoka v debelem plašču zavita osoba. Sumljivo se ozira krog sebe, ako ji ne sledi kdo pri njenem ponočnem hodu. Zdaj pride do hiše bogatega bankirja J. Pred vratmi postoji, se ozrè po oknih. Vse je tiho. Varno

*) Ciceronova dela.

odgerne svoj plašč, in zdaj vidimo moža visoke rasti, obraz mu pokriva gosta brada i. t. d. Iz žepa vzame množico ponarejenih ključev, ter vtakne enega v ključavno luknjico“

Tako tedaj naj bi se začeli tatovski romani. Nadaljevanje tega moram prepustiti seveda bodočim tatovskim romanopiscem. To bi bili pikantni, amuzantni in šarmantni romani. Jaz le ne vem, kako da pisatelji ne pridejo do take ideje.

Romane tedaj rade beró ženske. Nič ni pa lažje kakor žensko vneti za kako idejo, in ni čuda, ako ima sedanji čas toliko idealnih žensk, ki noč in dan sanjarijo o junacih v romanu. Take ženske niso nikdar za možiteve, kajti ne morejo se navdušiti za moža, ki je iz mesa in kervi, ampak le sanjarijo o junaku, ki je popisan v romanu, in ki jim je seveda nedosegljiv. Ko bi bile ostale v kuhinji in pri šivanki, bi se gotovo ne spremenile tako.

Ako ktera veliko bere, postane tudi jezična. Hoče se vtikati v učene pogovore, hoče vsako stvar najbolje vedeti, in sicer zato, ker ji dajó babjeki vedno prav. So že nekteri taki, ki se menijo pregrešiti zoper manire, ako bi ženskam v čem nasprotovali. Namestu da bi jih podučili kaj boljšega, imajo poterpljenje z njihovimi napakami, ter jih tako podpirajo v neumnosti.

Spremljajmo ženske na plesališče. Plesalna dvorana je razsvitljena z nebrojnimi lučmi. Kmalu se najde kak plesalec, ki poprosi z globokim poklonom to ali ono za prihodnji ples. Godba začne svirati, in zaverté se parčki, in z neznano hitrostjo se sukajo po dvorani. — Ples se konča, in plesalec s plesalko jame se sprehajati. Tu se je treba potruditi možkemu, da ni dolgočasen, t. j. da mnogo, mnogo lepega govori svoji plesalki, in ona seveda tudi noče zaostajati v govorjenji, žlobudranje se vname, ter se raztega nepretergoma do družega plesa. To se imenuje zabava pri plesu. Plesalec mora dobro paziti na to, da se mu ne preterga govorica; naj govori kar hoče, ali govoriti mora. V časi je pač to neprijetno, ali sme se potem ponašati s tem, da je dobro zabaval plesalko. In ni li to obilno plačilo mu, ako se drugi dan zberó plesalke, ter govoré, kako so se zabavale pri včerajšnjem plesu, ter naštevajo po imenu može, ki so jim s svojim govorjenjem naredili tako prijeten večer.

Neumno je tedaj tožiti, da so ženske tako jezične, posebno od taci, ki pospešujejo njihovo jezičnost. Čemú je treba, zabavati jih z jezikom? Čemú je treba jim toliko lepega pripovedovati? — Tu se ne opravi nič s pritožbami, tu je treba vsacemu po moči delovati zoper žensko jezičnost. — In bralci bodo gotovo tudi mislili, da bodem jim h koncu tega pogovora navedel tudi par pravil, kako naj se ovira ženska jezičnost. Pa motijo se. Tu se ne da nič govoriti, in tudi ne svetovati, vendar naj postavim naposled kratek poduk starišem.

Ne govorite tedaj, stariši, pred otroci vsega, kar vam na serci leži, za to imate priložnosti dovolj, ako ste sami. Otroku ni treba vedeti vsega, kar vas teži in kar vam je prijetno. Ne pustite pa tudi otrokom se vtikati v vaše pogovore. S tem jim dajete priložnost, da se cenijo tako modre, kakor ste vi. — Ako se otroci kaj pregreše, ne razkladajte jim na drobno velikosti njihove napake, ampak kratko jih zavernite: to ni lepo, tega ne smeš storiti več! In ako se še kedaj tako pregreše, kaznujte jih kar naravnost. — Ne obkladajte jih s priimki in psovkami. Otroci si zapomnijo ta imena, in se tudi med seboj tako psujejo. — Ne dajajte jim premnogo lepih naukov; ako jim poveste kaj lepega, si bodo že brez ponavljanja zapomnili. Lepo postane tudi gnjusno, ako se večkrat zaporedoma sliši. — Toliko starišem.

Drugi nauk si pa vsakdo lahko vzame iz tega pogovora. Ne dajajmo otrokom in posebno hčeram romanov v roke. Bolje je jim podati kake kuhinjske bukve: naučile se bodo vsaj dobro kuhati, česar zdaj mnoge ne znajo. — Druzega svéta ne morem dati, in bilo bi tudi nepotrebno in brez vse koristi. Kdo zamore podučiti vse ljudi, kateri s kakim človekom pridejo v dotiko!

Vendar jezičnost bi lahko odpravile ženske same, ako bi več mislile, nego govorile. Ali misliti je ženskam tako težko, kakor jim je lahko govoriti. One govore le zato, da govore, molčanje je za nje največa in najhujša kazen. Pa morajo se navaditi tega, in sicer že v mladosti. „Si tacuisses, filosofus mansisses“, in le v žlobudranji se pokaže goska v svoji popolni svetlobi.

(Dalej prih.)

P o ž e n č a n .

Po kmetijskih in rokodelskih Novicah je pričel M. Ravnikar novo svoje delovanje. Najprej ga omenja dr. Bleiweis 1843 št. 9. češ, kako resnično o novih navadah in šegah v živežu in v noši poje naš pevec Mirko Poženčan v svoji pesmi „Stari Krajnec“. Nato se nahajajo v raznih številkah tistega in naslednjega leta nekatere njegove vganjke, na pr.: „Herbet ima — trebuha ne, roke ima — nog ne, lase ima — glave ne; kaj je to? — Kožuh. — Čeljusti in zobe ima, glave ne; pod-sé vleče, nič ne jé? — Grablje. — Neki neznaniga človeka vprašajo: Kako ti je imé? — Jim odgovorí: Tri sestre sim imel, pa mi je ena umerla. Če zapišem svoje ime, in k njemu eno čerko perdenem, je zapisana éna sestra. Če pa od imena te sestre eno čerko na sprednim koncu odvzamem, je tista zapisana, ki je umerla, in če ime še za eno čerko okrajšam, je zapisana tretja sestra. Kako je tedaj meni, in kako mojim sestram ime? — Franc — Franca — ranca — Anca. — Kdo orje brez drevesa in konjev? — Kert. i. t. d.“ V št. 24 l. 1844 pa se

bere njegova pesem „Pastirska“, ktero pojeta Marka in Blaže o svojem življenji, o ovcah in ticaх pa njim nevarnih volkovih in jastrobih, o kozuljih in jagodah, piščalkah in pesnih, češ, poskusiva piščali, kako bodo piskale, ktero bi vbrala, ter skleпata:

Marka.

Od svet'ga Izdorja
Se meni naj gorja
Za vižati zdi,
Od svet'ga Aleša
Se meni še meša:
Katero češ ti?

Blaže.

Od svet'ga Izdorja
Za res je naj gorja,
Začel bom le tó,
Po ti pa večerno —
Ovčice naj mirno!
Pred nama tekó!

L. 1845 se je oglasil Poženčan koj v 1. številki, spisavši po francoski knjižici nekaj „Od pratik“; št. 18. 19 k staroznanstvu domačih krajev: „Karl II. Nadvojvoda Avstrijski obiše v letu 1564 Bistriške planine nad Kamnikam“; v št. 20 pa jo je v duhu Vodnikovem in Zupanovem zapel:

Slovenkam.

Slovenke, ve zale,
Na slavni Parnas!
Devet gospodičin
Pošnemajte glas.

Ker petje vam ženskam
Najlepše stoji,
Roj'nice vam dale
So blage dari.

Zapojte okrogle,
Al žive lepó —
Postalo bo kamnje
Občutno, živo.

Presladkimu petju
Nemilih Siren
Motiti se dala
Latinec, Helen.

Lezbanam b'la Zafo
Je pevka de kaj,
Med nami vé Zafe
Nam bodite zdaj.

Angležke, Nemškute
In Branke pojó,
Zakaj bi nam sestre
Ne péle takó?

S tovarš'cami vami
Se bomo hvalil',
Pred ptujmi dželami
Domače glasil'.

Vé mátere sčasam
Obetnih detet,
Učite jih lično
Domače zapet'.

Otroka najboljé
Le mati navdá,
Naj vaše bo petje
Domač'ga duhá.

Verstnikov in mlajih
En glas bo, rekoč:
To ljube so naše,
Pa naša pomoč!

Pojasnila: Parnas, zdaj Liakura, glasoviten hrib na Greškim, je bil nekdaj Apolinu, varhu pesništva, in Modropojkam ali Modricam posvečen, katerih so devet šteli, torej jih pesnik devet gospodičin imenuje. — Na Krajskim je znana vraža od nekakih deklic, ki jih Rojenice imenujejo, ktere k vsakimu rojenimu pridejo, ter mu odločijo, kaj se ima celo življenje z njim goditi. — Ajdovski pisatelj čenčajo, de so bile na nekim otoku med Italijo in Sicilijo tri neusmiljene sestre — Sirene, ki so z svojim sladkim petjem brodarje k sebi na otok mamile, ter jih potem ubijale. — Lezbanam t. j. Gerškim otočanam. — Zafo je bila nekdaj glasovitna pevkinja na Lezbinskim otoku. — Branke ali Francozinje.

V št. 40 je tiskana po njem zapisana narodna „Dobrova“ od ptičice pa pomorske deklice in od Device Marije, nekoliko popolnejši mimo one v III. zv. Pesem krajn. naroda (Angelji od Device Marie na Dobrovi); št. 49 „Navada železna srajca“ z naukom v dejanji poterjenim: „Kar se Anžek uči, Anže tud zna“; v št. 52 pa pod naslovom „Stari kmet“ znana njegova: „Kaj doživel sim na sveti! — Bog se vsmil', kaj se godil! — Vsak po svoje če živeti, — In norosti konca ni i. t. d.“, ktero je priobčil tudi J. Fleišman v III. zv. str. 10 — 12 svoje Gerlice z nje priljubljenim napevom.

Tako je napredoval l. 1846, kjer št. 5 „Mlinarič“ pijanec po bolezní, ozdravljen z vodo, spozna: „Glejte! voda žejo zdrav', — Oh! bi bil jez pred to vedil, — Bi drugači bil naredil, — Mlina bi ne bil zadjal“. — Tedaj je spisovati jel o stari dogodivščini naši, in št. 25 — 29 v sestavku: „Pervi seljaki na Slovenskim“ pravi na pr.: „Pisavci dogodovščine, ki niso našiga jezika prav ali morebiti še clo nič umeli, so si glave belili pokazati, kdaj je naš narod prišel v te kraje, kjer smo mi zdaj. Pa kakó hoče ptujic po starih greških in latinskih bukvah, kjer so slovenske imena popačeno ali pomanjkljivo pisane, Slovence slediti, kterih jezika in navad clo nič ne pozna . . . Naš narod se ni, kakor so nekteri tako bledli, več sto let po Kristusovim rojstvu v te kraje vrinil, kakiga družiga naroda nadležvat, ali ga preganjat; ampak se je po božji volji, po kateri je vsa zemlja odločena, de jo ljudje napolnijo, ob silno silno starih časih v te dežele naselil, jih obdelovat in si še drugači pošteno živež služit. V teh deželah ni pred noben narod stanoval. Rajuki gosp. Vodnik, Bog mu daj dobro, je djal:

Od perviga tukaj
Stanuje moj rod,
Če vé kdo za drugga,
Naj reče, odkód?

„Kdor bi terdil, de se je naš rod sem vrinil, kaciga družiga preganjat, naj pové, kdo je pred teh deželá gospodar bil?“ i. t. d. i. t. d. — V tem smislu je pojasnoval sim ter tje „Stare krajske pripovedi“ na pr. Štampihar, Tvorca, Zamolčič i. t. d. češ, to je gerško-latinski Zamolxis i. t. d.; l. 37 poje: „Puhličar pride čez več let spet domú“; št. 39: „Na Semiči“; št. 41: „Šege“, kako različne so po svetu, da se o njih ni prepirati, kajti šege okus imata svoje Turk in pa Rus; št. 47: „Prediška“, da kolovrati tekó, nauke nam dajo, de pride vse okoli, vse slabši in vse bolji: „Vse gre okolj okolj — De bi biló po božji volj'!“ — Na Semiču je bival in pisal marljivo Poženčan, in pesem, ktero je bil zložil o tem kraju, so sprejele tudi Drobntince l. 1847 v slovensko svojo gerlico str. 261. 262, in po Novicah se glasi:

Na Semiči.

Na Semiča tabri
 V senci pod gabri
 Zvedrujem se sam,
 Okoli zvaline
 Nekdajne grajšine
 V mahu spoznam.

Kar slavče moj ptiček,
 Iz nograda čriček
 Začneta živó,
 En veterček piha,
 Me s cvetjem nadiha
 Nebeško ljubo.

Sercé se mi vname,
 Ta kraj me prevzame
 Drevén ostermim;
 Ko spet se zavédam,
 Okoli pglédam
 Kaj tukaj sedim!

Umika se veja
 Se sončik posmeja:
 Češ, to se t' godi!
 Ta gora je mati,
 Zna streči, zibati,
 In z vinam doji.

Ko čutaro vzamem,
 Napijati vstanem
 Soseski okrog;
 No! čujte domači,
 Sosednji mejači:
 Pomozi vam Bog!

Gorenski snezniki,
 Mi nekđaj redniki,
 Tudi vam naj veljá;
 Povejte okoli,
 De kaplja najbolji
 Je tukaj domá.

Po Semiški gori
 Enako se zori
 Kozarci blišé;
 Naj čutara, verčik
 Ogrevata serčik —
 Težave bežé.

Navoznanstvo v ljudski šoli.

II. Sprijemnost.

9. *Povodnih ptic voda ne premoči.* (Vse plavarice imajo s tolščo napolnjeno žlezo, iz ktere tolščo preneso s kljunom na peresa, vsled tega pa zveznost njih toliko oslabi; da se jih voda ne more prijati.) — 10. *Po zimi in o mokrem potu namažemo svoje obuvale s tolščo.* — 11. *Leseno pohišje prevlečemo z lakom, z gladčino ali tudi z oljnato pokostjo ali firnežem.* — 12. *Z oljem namažemo razne reči, da se jih rja ne prime.* — 13. *Obliž ali obložek se ne prime in ne derži platna ali papirja, ako smo ju prej z milom ali tolščo namazali.* — 14. *Pri izdelovanji podob iz ilovice ali voska, pomočijo poprej ulivalo ali kalup z vodo.* — 15. *Pri narejanji odtiskov v mavcu (gipsu) mojstri podobo ali obliko preje z oljem pomažejo, pri rudniških livarnah ali ulivarnicah pa podobo preje s kredo potresejo.* — 16. *Milo se naj ložje nareže s mokrim in pogretim nožem.* — 17. *Suknjo in volno je treba pred barvanjem valjati.* — 18. *Popolno suho kupico zamoremo z vodo prav do verha napolniti.* (Zveznost vode v kupici zadržuje, da voda čez njo ne teče.) — 19. *Ako pa robove kupice zmočimo, tedaj voda precej čez teče.* (Pomočeni robovi imajo sprijemnost, in ta

dela zveznosti vode nasproti tako, da voda lahko ob robu teče.) — 20. Prav suha šivanka, dasiravno je težja od vode, vendar plava na vodi. (Voda suho in znabiti nekoliko mastno šivanko malo, ali kar nič ne zmoči, jo tedaj malo ali celo nič ne privlača; sprijemnost ne more tedaj zveznosti vode nasprotovati; ta pa je dovolj močna, da zabranjuje potopljenje šivanke.) — 21. Nektere zaželke čez vodo teko, a se ne potope. — 22. Na mastni papir se s tinto ne da pisati. — 23. Popki od nekterih rastlin prevlečeni so z nekako mastjo ali smolo, ktera je zelo važna za njih obstanek. Zakaj? — 24. V kapljice se zbira na steklu živo srebro, a voda na mastnih rečeh. — 25. Rosne kapljice ne zmočijo zeljne rastline. (Vosku podoben prah, s katerem so rastline prevlečene, nima nikakoršne sprijemnosti do vode.) — 26. Rosne kapljice zderče po listih cvetlic, a ne zmočijo jih. (Cvetličino perje ima neko žlahtno fino olje.) — 27. Na steklu okenj narede se bolj položne, nepravilno robčaste kapljice, ne pa okrogle, kakor na listih rastlin. (Prah in maščobe nimate sprijemnosti do vode; zato voda na prašnih, mastnih ali smolnatih podlagah brez vse ovire sledi za zveznostjo, ter obel ne nareja. Steklo pa nasproti ima sprijemnost do vode; vendar je pa ona po sprijetem prahu in toľšči toľiko oslABLJENA, da obvisela voda za zveznostjo ne more slediti. Sprijemnost pa dela nasproti zveznosti, da se vodene kapljice od steklene poveršine ne morejo odločiti toľiko, kolikor se morejo razširiti na stran.) — 28. Čerka zapisana s suhim perstom na steklo okna, postane vidljiva, ako dihamo okoli popisane prostora. (Natanjčna opozovanja so pokazala, da se po poteglejih vselej manj vodene pare prijemlje, kakor drugod po steklu. To pa kaže o spreminjavi sprijemnosti steklenih delkov zadetih po poteglejih (stekleni deli, po katerih se je čerka naredila, so spremenili sprijemnost). Ta spreminjava razlaga se pa od tod, da je na steklu nekoliko zraka obtičalo. Ako vtaknemo stekleno palčico v vrelo vodo, tedaj vidimo, da se zrak, kateri je bil na njej obtičal, precej v soparih vzdiguje. Tako so zračni skladi tudi na oknu od stekla. Pride tedaj v te sprijemljive zračne sklade vodena para, prizadeva si toraj steklo, da tudi od nje, kolikor mogoče, potegne na se, in dovoljuje sprijemnost. Koliko več sile pa mora ona za to porabiti, da ohrani in obderži zračne sklade, toľiko manj soparnih ali vodenih kapljic pa more ob enem obderžati. Mislimo si pa sedaj, da po utisu persta na steklo je bil ostali zrak na popisanih krajih skupaj stlačen, tedaj potem lahko razumemo, da je ona s privlačnostjo redkeja postala, težji zračni delki privlačijo manj vode k sebi, tedaj se tudi manj porose. Ako pa pišemo n. p. z ledenim čertalom, pa postane popisano mesto, ako ga obdihamo, zelo vidljivo, ker k temu primerljeju razen utisa ledenega konca tudi mraz k tanjščanju sprijetega zraka nekaj pripomore, da se po poteglejih vselej manj vodene pare prime, kakor drugod po steklu.

(Dalje prih.)

Zabava in pouk. *)

Kakošna je zemlja v znotranjem?

Vprašanje, kakošna je v sredi zemlje, še ni za trdno rešeno po znanstvenem potu. To je pač gotovo, da zemlja v svoji sredi ni otlá; dognano je tudi, da ni njena sredina neznano težka tvar ali snov, isto tako ni več dvomljivo, da mora toplota sredi zemlje sila velika biti. Vse to pa še ne zadostuje, da bi se dalo z gotovostjo sklepati na kakovost zemeljne znotranjosti, in le domišljevatí si moramo, da je zemeljna toplota dostojno velika, da more obderžati zemeljne grude stopljene, ki ohladivši se, postanejo kamenje. Zemlja je tedaj v ognjeno tekočem stanu, a njeno poveršje se je uterdilo, ker se je polagoma ohladilo blizo tako, kakor če se velika kepa stopljenega voska najpred na poveršji ohladi in sterdi, v svojem notranjem pa še nekaj časa tekoča in topla ostane. — Ako si zemljo táko mislimo, potem nam je tudi moč razložiti marsikatero prikazen v naravi.

Naj pred so se po izkušnjah prepričali, da solčna toplota nima nikakoršnega upljava na globočino v zemlji. Že v globocih kletih je po leti in po zimi skoraj jednako toplo. Kleti nam tedaj koristijo, da se jedila po leti obvarujejo gujenja in po zimi mraza. Ako kopljemo v globočino 20 metrov, tedaj ni razločka mej vročimi in merzlimi dnevi, mej poletjem in zimo, mej dnevom in nočjo. Toplina je tam vedno jednaka, naj solnce še tako na zemeljno poveršje pripéka, ali naj je vreme še tako oblačno. Čim globokeji se pride, tem bolj raste toplota in poskusi so pokazali, da se na vsakih (100 čevljev) 30 metrov toplota blizo jedno stopinjo povikša. Na ta način se je sklepalo, da mora 12 milj globoko pod zemljo biti vročina 2000 stopinj, to pa je toplota, v kateri se naj terje stvari topé in morajo biti tekoče. Nikakor pa ni dognano, da bi vročina z globočino v jednaki meri rastla, ker si lahko mislimo, da ima zemlja neko določeno natvorno toploto, kakor jo ima živalsko truplo, ki je v znotranjem bolj toplo, na poveršji pa ohlajeno. Tem bolj raste toraj toplota, čim globokeje se pride pod kožo. A toplota raste le do gotove stopinje, dokler ne doseže kervne gorkote, ki je do 30 stopinj R.; potem se dalje ne vekša. V rudniških preduh in v globokih vodnjakih se je mnogokrat toplota merila, in skazalo se je, da toplota (relativno) tem manj raste, čim globokeje se pride. Sicer pa se toplota proti sredini zemlji ni dovolj mogla meriti, da bi bilo mogoče rešiti vprašanje, kako vroča je zemlja v svojem središču. Določila se je toplota k večemu le do 3000' = 948 m. (1000 m.), kar pa je proti premeru zemeljskem komaj $\frac{1}{13760}$, toraj nezna-no malo. Do središča bi se moralo 6880krat globokeje kopati.

*) Pod tem naslovom bomo priobčevali znanstvene stvari, ki se ne tičejo strogo šolstva in odgoje.

Naj si pa bode temu, kakor hoče, toliko je pa vendar gotovo, da toplota iz zemeljne sredine mnogokrat na poveršje prihaja, in vrelci, topli studenci, iz zemlje izvirajoči, soparji in plameni, ki švirgajo iz žrelá vulkanov, lava, stopljeno kamenje, ki jih mečejo iz sebé goreče goré, odnašajo deloma zemeljno toploto na vzgor in pričajo, da ogenj v notranjem drobu še ni ugasnil.

Ta ogenj v zemelnem drobu zadostuje, da si razložimo prikaze na njenem poveršji, n. pr. nabirajo se plini pod terdo zemeljno skorijo, na katero z neznano silo pritiskajo in da se ta tlak še vekša, čim bolj toplota razgreva in razširjava zemeljno skorijo. Ta tlak dalje goni pline od mesta do mesta; kar čutimo verhu zemlje kot potrese, ki gore premajajo, doline zatipajo, po ravninah razpoke globoke narejajo, vodam nove struge odpirajo, studence vsuševajo in nove izlivajo, včasih pa tudi holmce iz ravnine vzdigujejo, na verhu katerih si vroči plini pot odpirajo ter iz žrela hlap, pline, plamena in stopljeno kamenje blujejo med strašnim bobnenjem.

Pri tej priliki se zgodi, da se terda zemeljna skorija preterga in kvišku vzdigne nad ravnino in tako gorovje nareja. Goré so tedaj le deli terde zemeljske skorije, ki so vsled toplotne sile v zemelnem drobu iz svoje skupnosti razrušeni in kvišku vzdignjeni bili. Da si ne vemo dosti o zemelnem notranji, vendar se vè, kakošna je zemeljna skorija, ker so učenjaki preiskovali pogorske sklade in po teh so skleпали, kako je zemlja postala, oziroma, kako se je skorija njena pretvarjala.

To hočemo sedaj tudi razložiti.

Terdo zemeljno poveršje.

Če se gorovje na zemlji natančno preiskuje, najdemo posebno čuden prikaz.

Mislilo bi se, da se verh gora nahaja tako kamenje in perst, ki leži sicer po ravnem naj bolj pri verhu, a v znožji take zgrade, ki sicer globoko pod ravnimi tlami nakupičene leže. Temu pa ni tako.

Ravno nasprotno se kaže. Najviše goré so na verhu iz tacega kamenja, ki se nahaja najbolj globoko pod zemljo. To pa je tako.

Ako kopljemo v globočino v jedno mer naprej, vidimo, da je terda zemeljna skorija zložena iz različnih skladov, ki leže drug verh drugzega. Naj spodnejši teh skladov je kamenje, ki se imenuje bazalt (čedič), porfir, serpentin, grünstein (zelenjak) in granit (žula), in leži tako globoko pod poveršjem, da kopaje v globočino niso še nikjer zadeli na granit.

Da se seznanimo nekoliko z omenjenimi plemeni kamenja, čujmo kakošni so.

1. Čedič (bazalt) je naj več černe barve, sivo-, rujavo-, zelenkast, gost, zernast, mandeljnast, žlindrast, težak in terden. Od vode je 3-krat

težji. Nekatere bazaltove verste postanejo glina, če dalje perhné, posebno bazaltov drobnik. Značívno je za bazalt, da steblasto razpoka, tako postanejo petero ali šesterostranni stebri. Naj pripravniši je za ceste; gosti je za zidanje pretežak, žilindrasti pa je izversten za to; najde se pri ugašenih vulkanih, zlasti na Erdeljskem, v Černem lesu na Nemškem in na Českem, kjer ga rabijo pri suhem zidanji. Lahkeje verste devljejo v kuple in oboke. V nekaterih krajih (Koblenc) delajo iz njega izverstne mlinske kamene. Spermeheli bazalti dajo rodovitno zemljo, katera zarad svoje temne barve solnčno gorkoto močno veže.

2. Porfir je enakošne snovi, ter ima v sebi večé posamezne kristale, ki dajo kamnu nekako lisasto lice. Barve je rudečkaste, rumenkaste, rujavkaste ali tudi mešane. Pri zidanju in pri cestah to kamenje dobro služi. Spermehivši zapuští dobro rodovitno lugasto zemljo. — Nekatere lepo lisaste porfire umetno obdelujejo za stebre, mize, vaze, skledice n. pr. na Svedskem in v ruski Aziji.

3. Serpentin je zelenjaku v rodu. Nahaja se naj več v Alpah. Serpentin dela čoke, tudi kratke debele žile, je navadno razpokan in ploščast, kaže se v posameznih hribih in holmcih, ki so navadne lepo okroženi.

4. Zelenjak je sestavljen iz živčevih verst, živec je skoraj prozoren, steklenega leska, bel ali mesene barve, pa tudi zelen. Navadni živec je kalne barve in je videti, kakor da bi bil vlažen. Zmes zelenjakova je razločna pa tudi nerazločna, zernasta ali gosta, tudi škrljasta. Barve je po večem zelene do černe, tudi temno rujave. Zelenjak ne leži nikjer na debelo. V sebi ima rudnine, recimo: železo, baker, cin in sicer toliko, da jih lahko kopljejo. — Na Českem ga je naj več najti v mejnih gorah, sicer tudi na Nemškem. Tudi na Kranjskem se nahaja neka versta v Bistriški dolini pri Kamniku in v Tuhinji.

5. Granit ali žula je kamenje zernastega lica in je zmes terdih kamenov. Barve je bele, sivkaste, rudeče, rumene ali zelenkaste, 2·65 je težji od vode. Ker se granit težko obdeluje, ni dober za zidanje, za nasip pa je jako dober. Prej so ga rabili za stebre in spominke. Spermehne lahko ali težko, kakor je sestavljen. Živčasti hitro spermehne v rodovitno, kremenčasti pa v pešeno, pusto zemljo. Granit nareja večkrat čudne, blazinam podobne sklade, kadar spermehne, tako imenovana kamnita morja, začarani mlini, med katerimi je Cheeswring v Cornvallis dobro znan. —

Kakor je bilo rečeno, ni se moglo še prekopati do granita in to se ve da le na ravnih tleh. Kjer se pa gorovje sterma vzdiguje nad zemljo, tam je pa ravno nasprotno (narobe). Naj spodnejše kamenje najglobokejših skladov je najviše in naj stermejše gorovje, ter je tako položeno, da so zgornje zemeljske plasti prederte po najspodnjih, in te pa so prerile zgornje.

To pa je dokaz, da je velikanska sila na mah to učinila. Ko bi bil bazalt (čedič) vzdigoval se vsled počasi delujoče sile, pahal bi bil pred seboj nad njim ležeče sklade, ki bi bile obstale verh gorá. Temu pa ni tako. Proderl je marveč kamenje nad seboj tako, kakor topova krogla prodere skozi steno.

Ravno tako se je zgodilo s porfirom, zelenjakom in granitom (z žulo). Tudi to kamenje sestavlja goré siloma prodirujoč zgornje plasti in se vzdigujoč do stermih verhuncev. Nikjer se še ni našlo, da bi bil bazalt proderl po drugem kamenji, povsodi le nasprotno. Iz tega se je sklepalo, da mora bazalt biti tisto kamenje, ki je nazadnje skozi terdo zemeljsko skorijo proderlo.

Porfir prodira vsako drugo kamenje, ako nareja goré, samo bazalta ne more; misel tedaj, da je porfir popred skozi zemljo proderl nego granit, je popolno opravičena. Isto tako se je prišlo do spoznanja, da je zelenjak stareji od porfira in granit stareji od zelenjaka.

Po opazovanji najviših gorá skušale so se spoznavati skrivnosti globočine, kakere še nihče ni mogel preiskavati in poleg tega se je zanesljivo in pravilno sklepalo, da so v različnih dobah zemeljnega obstanka mnogotera kamenja dospela do poveršja skozi zemeljne vedno debeleče se skorije ali lupine. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **S. Oče papež Leon XIII.** so bili v papeža kronani v nedeljo 3. šusca, ker 2. šusca je bila obletnica njih rojstnega dne. Kronanje je bilo v Sikstinski kapeli, a ne javno in slovesno v cerkvi sv. Petra, ker laška vlada je dala vediti, da ljudske druhali ne more (!) strahovati, da ni odgovorna za nered i. dr. Kronanje je po veliki maši. Papež sede na tronu, drugi kardinal-dijakon jim vzame mitro iz glave, in namesto nje jim kardinal-dekan in prvi kardinal-dijakon posadita na glavo tujaro, rekoč: Sprejmi s tremi kronami ozališano tujaro in vedi, da si oče knezov in kraljev, vodnik vesoljnega sveta, na zemlji namestnik našega Zveličarja Jezusa Kristusa, kateremu je čast in hvala od vekomaj do vekomaj. Amen.

Pozdrav sv. Očetu Leonu XIII.

Pozdravljam Te preserčno, Oče sveti,
O nastopu Tvojega vladánja!
Tebi pevec se ponižno vklanja,
Sercé veselo mu veleva peti.

Očeta ako dete je zgubilo,
Žalost britka mu obraz prešine.
Šérčne nehajo pa bolečine,
Če srečno novo je pomoč dobilo.

V Piju zgubil dušnega očeta,
Žalibog, prerano sin je blagi!
Je izveršen zopet čin mu dragi:
Vladarja zopet ima Cerkev sveta.

Vesela vest iz Rima se razširi:
Papeža imamo — glas veseli
Radostni smo ravnokar prejeli —
O torej tužno serce, le se vmiri!

Veselo torej glasi naj donijo:
Živi Bog nam papeža Leona!
Cerkve kinči naj ga dolgo krona, —
Doklèr ne pride v pravo domačijo.

Pozdravljam Te preserčno, Oče sveti,
O nastopu Tvojega vladánja.
Pesnico to pevec Ti poklanja,
Ter, prosí, daj dobrotno jo sprejéti!

— Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko v Ljubljani 21. februarja 1878.

Na dnevnem redu je bilo:

Posvetovanje o potrebah za aktivne plače učiteljem na ljudskih šolah po prevdarku, potem o nasvetih c. k. okraj. šl. svetov, kar se tiče pripomoči (subvencije) za šolske stavbe l. 1879; predlogi za to primerni so bili oddani kranjskemu deželnemu odboru.

Plača drugemu učitelju na ljudski šoli v Logatcu, ki pa je sedaj v Čevicah, se je določila na 450 gl.; povišanje letne plače prvemu učitelju v Mokronogu, nasvetovano po krajnem in okrajnem šolskem svetu od 500 na 600 se je zaverglo:

Poterjeni so bili: zač. učitelj v Černučah Janez Rihtersič za Dobernce (stalno), zač. učiteljica na dekliški šoli v Rudolfovem, Amalija Klančar, ravno tam (stalno), učitelj Nikolaj Stanonik v Starem tergu pri Poljanah za Šmartno pri Kranji stalno in zač. učitelj France Ribnikar v Lescah stalno, poslani so jim bili dekreti.

Nadučitelja vdova je dobila četertletnico za pogreb po ranjkem možu, priznala se je nji penzija, otrokom pa pripomoč k odgoji.

Stalno upokojenje ljudskega učitelja, ki je bilo nasvetovano, se je zaverglo.

Poročilo c. k. dež. nadzornika za humanistične predmete za srednjih šolah o nadzorovanji gimnazije v Kranji in Kočevji se je vzelo na znanje in se bode predložilo ministerstvu.

Ravnateljstvo v Ljubljani se pooblašča, da izpraša privatnega učenca za sprejetje v gimnazijo, ako ta izpit dobro izpade, pa tudi za I. polletje 1877/8.

Ljudski učitelj dobi pismen ukor, ker je prestopil meje kaznovanja. Znesek namenjen šoli v Komendi pri Kamniku za gospodarstveni poduk se ima nakloniti šoli v Šent-Gothardu.

Pomožni učitelji se imajo umestiti v Dragatušu, v Cirknici in Čermošnicah, ob jednom se jim je privolila letna nagrada.

Slavnemu ministerstvu so bile po njegovem ukazu poslane date, ki se tičejo pomankanja učiteljev na Kranjskem.

Na ljudski šoli v Litiji se ima vpeljati poldnevni poduk, ker je pomožni učitelj izpuščen.

Ker je bil učitelj v Šmartnem pri Litiji imenovan za učitelja na Duplici pri Zagorji, pooblašča se c. k. nadzornik za ljudske šole, da v porazumljenji z ostalimi tremi učitelji na prvi šoli ukrene, kar je za šolski uk tam potrebnega.

Ljudskemu učitelju se daje nagrada za izvanredno delovanje.

— Iz (?) Ti »Tovariš« si zdaj edini slovenski šolski list! Glej toraj, da boš tako pisaril, da si pridobiš prav obilo naročnikov. — Nekateri pravijo, da jim gre za novce sedaj terje, kakor poprej v tako zvani »mežnarski dobi«. Glej torej, da tistim zopet mežnarijo priboriš, s tem jim bode morda vstreženo. Pa ne, da bi mi kdo te besede v zlo štel, saj veste, da človek se včas rad kaj šali. Drugi pa pravijo, da jim ugajaš. (Vsem nihče ne vstreže Vr.) — Imam naročenih tudi več nemških listov, a povedati moram, da mi kot slovenskemu učitelju »slovenski šolski list« naj bolj služi. Saj se menda tudi nemški učitelji pri poučevanji ne ravnajo po tujih listih.

Da si »Tovariš« zopet začel prinašati pesnice, to je mnogim ljubo. Rado

se ozira oko po trati, nasejani z mnogoverstnimi cveticami, in radi prebiramo list, ki donša različne spise. Razlika mika. Želeli bi toraj, da se »Tov.« pesniku g. Z. pridruži še veliko onih gospodov, ki imajo pevsko žilo. (To si tudi želi vredništvo.) Morda spomlad, ki se zdaj zbuja, prebudi več slovenskih slavčkov.

— **Društveniki** »Maticе slovenske« so imeli 13. februarija zborovanje v Ljubljani ter so se posvetovali o raznih zaevah Maticе. — Matica ima premoženja v obligacijah 38.460 gl., hiša je vredna 11.400 gl. in inventar 5.700 gl. — Za prihodnje leto je že urejeno za natis: Popotovanje okolo sveta. Profesor Glovacki se je ponudil, da spiše floro dežel slovenskih. — Društveniki so sklenili, naj Matica izda hrvaško-slovensko slovnico. — Svojega časopisa M. ne bode izdajala, a izhajal bode »Letopis« v zvezkih vsako četertletje in bode prinašal spise namenjene časopisu. — Pri volitvi novih odbornikov je bilo oddanih samo 273 glasov. Izvoljeni so: prof. Erjavec in Parapat (273), Vilhar in dr. Zupanec (271), prof. Zupančič Vil. (270), Kozlar (268), prof. Majciger (266), Žolgar (264), Močnik (263), Krišper (261), dr. Jarc (260), prof. Šuklje (259), Keržič in Marušič (256), Robič (255), Hubad (239 glasov). — 6. t. m. se je odbor konstituiral in si volil predsednika g. dr. Janeza Bleiweisa in podpredsednika g. g.: J. Kozlarja in prošta dr. Antona Jarca, i. dr. prihodnje.

— **Iz Rudolfskega okraja.** Naj »Učiteljski Tovariš« postavi majhen spomin mnogo zasluženemu možu, kateri je vse svoje dušne in telesne moči posvetil odgoji mladine, katerega stareji iz med g. g. učiteljev gotovo še v dobrem spominu imajo in ki sedaj že vživa zaslužen plačilo. Izdihnil je 5. marca svojo blago dušo v. č. gospod kanonik Karol Legat, bivši vodja c. kr. normalke ljubljanske, sedaj pa že skozi več let c. kr. okrajni nadzornik za Rudolfski okraj. Kratka pa huda bolezen položila je mnogo čišlanega gospoda prezgodaj na mertvaški oder. Kako čislani in obče priljubljeni je bil ranjki, kaže naj bolj njegov slovesni pogreb, ki je bil 8. marca v jutru ob 9. uri. Vsi tukajšnji vradi, mnogo duhovščine in učiteljev iz okolice, kakor tudi vsa šolska mladina z učitelji vred skazali so rajnemu zadnjo čast in ga spremili k hladnemu grobu, — kjer naj v miru počiva! Za slovo so mnogo spoštovanemu gospodu nagrobnico zapeli učitelji z dijaki vred. Okoli poludne zapustili so zbrani pokopališče, zeleti ranjemu večno luč. — Naj v miru počiva!

(Prist. vr.) Ranjki g. Karol Legat je bil rojen v Ljubljani 28. oktobra 1813 in v mašnika posvečen 12. avgusta 1838. Bil je nekaj časa šolski ravnatelj v Idriji, in pozneje v Ljubljani, tedaj učitelj prihodnjim učiteljem, ki se pod njegovim vodstvom niso učili »multa sed multum« t. j. ne mnogo tvarin, a to, kar so specielno potrebovali za svoj stan dobro in temeljito. Ranjki je bil mirne čudi, podložnim bil dobri oče, ter pomagal, kjer je mogel. — A kdo more na svetu vsem vstreci?! — Nisem bil njegov učenec, niti njemu podložen učitelj, a kolikor sem občeval z njim, spoznal sem v njem blago serce, ter spoštovanja vrednega moža. — Bil je tudi nekaj časa predsednik vdovskemu učiteljskemu društvu, in o ti priliki se je najlepše pokazalo njegovo ljudomilo in dobrotljivo serce. Postregel je slehernemu, kolikor je mogel, ter društvu podaril obligacijo za 100 gl. Bog poverni ranjkemu vse dobro, kar je učiteljem storil, a mi pa se učimo od ranjkega pravično živeti in zveličansko umreti.

— **Zahvala.** V. č. g. Franjo Tomšič, duhoven v Kozlah, je kakor več let dosihmal, tako tudi letos naročil »Vrtec« najprirednejšemu učencu naše šole. V prijetno dolžnost si stejem, da izrekam blagemu gospodu dobrotniku naj vljudnejšo zahvalo.

Ravnateljstvo šole v Velikih-Lašicah mesca febr. 1878.

Jože Pavčič.

— **Sl. hranilnica v Ljubljani** je letos dala dobrodelnim in obče koristnim napravam 8200 gl., kakor: za obleko ubogim otrokom o božiču v čitalnici 150 gl.; za isti namen v varovalnici 150 gl.; učencem na gimnaziji v Ljubljani 200; v Kranji 100; v Kočevji 100; na realni gimnaziji v Rudolfovem 100; na realki v Ljubljani 200; učiteljišču v Ljubljani 100; I. mestni šoli 150 gl.; II. mestni šoli 250 gl.; kranjskemu Schulpfennigu 100; **Narodni šoli** 100 gl.; dekliski nunski šoli tukaj 200; dekliski nunski šoli v Loki 100; evangelijski šoli tukaj 200; varovalnici tukaj 200; deški šoli v Rudolfovem 100 gl.; podkovijski šoli 100 gl.; m. dekliski šoli tukaj 100 gl.; delavskemu izobraževalnemu društvu 50 gl.; ženskemu učiteljišču tukaj v podporo revnim učenkam 100 gl.; godbini šoli pri glasbenem društvu 150 gl.; rokodelskemu katoliškemu društvu tukaj 50 gl.; dekliski šoli v Kočevji 50 gl.; zavetišču dečkov (Knabenasil) tukaj 200 gl., in še drugim napravam svote od 200 — 50 gl. Slava zavodu, ki tako dobrodejno obrača svojo založnino! —

— † **26. p. m.** je umrl v Ljubljani g. Jožef Sterlekar, pripravnik IV. leta, v 19. letu svoje starosti. Součenci so ga lepo spremili k pokoju in položili vence na rakev. N. v m. p.!

— † **8. t. m.** je umrl svitli nadvojvoda Franc Karol, oče našemu presvitlemu cesarju; rojen je bil 7. decembra 1802, ranjki je slovel po svoji dobrotljivosti in skromnosti pri ljudstvu sploh. — Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli.

— † **8. t. m.** je umrl v ljubljanski hiralnici pri sv. Jožefu g. Karol Melcer, bivši profesor na ljublj. gimnaziji. Njegov pogreb 10. t. m. je bil jako slovesen; vdeležila se je mladež gimnazije s svojimi učitelji in mnogo drugih spoštovalcev ranjkega. N. v m. p.!

— † **Umerl** je tudi te dni v Rimu o. Secchi ud Jezusove družbe, naj bolj sloveči zvezdoslovec v sedanjem stoletju, ki se je posebno mnogo pečal z razkrojenjem solnčne šare (Spektral-Analyse). — Tako zapuščajo učeni in neučeni, visoki in nizki ta svet, vsakemu pa veljajo najprej besede: salva te ipsum (reši svojo dušo).

— **Učiteljska spraševanja bodo to spomlad 8. aprila, čas za razglašenje je do 1. aprila.** —

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šl. okraj. Radovljiškem. — Na 1razredni šoli v Koroški Beli učit. služba, l. p. 450 gl., doklade 50 gl. in stanovanje. Okraj. šl. svetu v Radovljici do 10. aprila. — V šl. okraj. Logaškem. Na 2razredni šoli v Logatcu. 2. učit. služba, l. 450 gl. in stanovanje. Kraj. šl. svetu do 17. aprila t. l.

Na Stajerskem. Na 2razredni šoli pri Mali Nedelji (pošta in okraj Ljutomer) služba nadučitelj. s 600 gl. in stanovanjem. Krajnemu šolskemu svetu do 31. marcija t. l. (Nadučitelj utegne postati tudi orglavec.) Na 1razredni šoli v Šent-Janžu na Verhu (okraj. Šostanj.) s 550 gl. in stanovanjem. Kraj. šl. svetu do 31. marcija t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Ignacij Zor je postal pomožni učitelj na 4razredni šoli v Šmartnem pri Litiji. — Gsp. Janez Kermavnar, zač. učitelj v Šmartnem pri Litiji na Duplico pri Zagorji.